

POTENȚIALUL INOVAȚIONAL ȘI IMPACTUL INOVAȚIILOR ASUPRA PERFORMANȚELOR ÎNTREPRINDERII

ALEXANDRU STRATAN, *dr.hab.*, INCE

Developing enterprise innovation is largely determined by the climate innovation potential and innovation that characterizes the company to create innovative opportunities and innovation activity of the company to use the existing innovative potential. The paper reveals that as a result of innovation activity, enterprises pass through considerable organizational changes occurring not only directly in the sphere of production, but also in the entire service system and its management.

Key words: *innovation activity, innovation, innovation potential, research and development.*

Dezvoltarea inovațională a întreprinderii, în mare parte, este determinată de nivelul potențialului inovațional și al climatului inovațional, care caracterizează posibilitățile companiei de a crea inovații, precum și de activitatea inovațională a companiei în vederea utilizării potențialului inovațional existent. Articolul relevă, că în rezultatul activității inovaționale, la întreprinderi au loc transformări organizatorice considerabile nu doar nemijlocit în sfera de producție, dar și în întregul sistem de deservire și management al acesteia.

Cuvinte cheie: *activitate inovațională, inovare, potențial inovațional, cercetare-dezvoltare.*

JEL Classification: *O 31, H2, E23, D13, D24, L32*

Introducere. Obținerea performanțelor înalte în domeniul producției, economic, social, ecologic și alte domenii ale funcționării întreprinderii devine posibilă cu condiția indispensabilă de realizare intensivă și pe scară largă a rezultatelor activității științifice și de inovare. În procesul stabilirii și dezvoltării relațiilor de piață în țara noastră, elaborarea și implementarea diverselor inovații (tehnice, tehnologice, organizatorice, de management etc.) devin cea mai importantă premisă de supraviețuire a oricărei întreprinderi în condițiile concurenței acerbe [1, p. 427-429].

Întreprinderile, implicate în activitatea inovațională, se concentrează asupra căutării tehnologiilor principal noi și eficiente, asupra proiecției tipurilor de produse necesare, dar încă necunoscute, asupra noilor metode de organizare a producției, de comercializare a produselor etc.

Conținutul de bază. *Activitatea inovațională* a întreprinderii reprezintă acea sferă de funcționare a acesteia, care este orientată spre utilizarea practică a rezultatelor științifice și tehnico-științifice și a potențialului intelectual în scopul înnoirii forțelor de producție, obținerii unor tipuri de produse noi sau îmbunătățite, unor metode noi de fabricare a acestora și satisfacerii necesităților de piață ale societății în bunuri și servicii competitive, precum și dezvoltării relațiilor organizatorico-economice și cooperării în mediul de piață.

Principalele motive stimulative ale dezvoltării activității inovaționale la întreprindere sunt astfel de premise obiective, precum:

- necesitatea sporirii competitivității produselor fabricate și a întreprinderii, în ansamblu;
- tendința permanentă a întreprinderilor producătoare de ași extinde piețele de desfacere a produselor și de a satisface în acest fel necesitățile pieței;
- posibilitățile reale de majorare a sumei veniturii obținut.

În procesul activității inovaționale, întreprinderea își definește un *program inovațional*, care reprezintă un complex de proiecte și evenimente investiționale prevăzute pentru realizare, racordat la resurse, executori și termenele de realizare a acestora și care ar fi capabil să asigure îndeplinirea eficientă a sarcinilor privind absorbția noilor tehnologii, fabricarea tipurilor principal noi de produse, perfecționarea sistemului curent de organizare a producției și managementului întreprinderii.

Organizarea activității inovaționale la întreprindere, amploarea și ritmurile de dezvoltare a acesteia, în mare măsură, sunt determinate de nivelul suportului oferit de stat acestui tip de activitate [1, p. 427-429].

Orice stat, dispunând de un întreg arsenal de resurse, atât de implicare activă, cât și de reglementare descentralizată, realizează politica sa inovațională pe calea realizării strategiilor elaborate. Rolul statului, sub controlul căruia, de regulă, se află majoritatea instituțiilor de știință academică, a instituțiilor ramurale de

cercetare științifică și de învățământ superior, care sunt principalul generator de idei noi, a performanțelor științifice și inovațiilor, constă în elaborarea unor asemenea strategii inovatoare, care să fie receptive și accesibile pentru utilizarea practică de către orice subiect al activității antreprenoriale.

Rezultatul final al implicării active a statului în activitatea inovatoare a întreprinderii trebuie să fie elaborarea și utilizarea vastă și intensivă a noilor elaborări științifice în domeniul tehnicii, tehnologiei, organizării producției și managementului întreprinderii în majoritatea absolută a subiecților activității inovatoare a țării, or, rezultatele finale utile ale proceselor inovatoare la nivel de economie națională în ansamblu, sunt realizabile atunci și doar atunci, când aceste procese comportă un caracter de masă, universal.

Esența strategiei implicării active a statului în procesul inovator constă, în primul rând, în recunoașterea de către stat a activității științifice, tehnico-științifice și inovatoare drept element principal și determinant al creșterii economice a țării, iar, în al doilea rând, în necesitatea nu doar a proclamării declarative a acestui principiu, dar și în consolidarea acestuia în legislația corespunzătoare, și în elaborarea mecanismelor economice de stimulare a dezvoltării proceselor inovatoare.

Strategia reglementării descentralizate reprezintă un mecanism mai complicat de participare a statului în sfera științifică și inovatoare, esența căreia se rezumă în faptul, că statul în această strategie, deși deține un rol important, nu se manifestă în măsuri dure de politică, ceea ce este specific pentru strategia implicării active, dar în sistemul de mecanisme cu o influență indirectă, secundară a statului asupra dezvoltării proceselor inovatoare în țară. La aceste mecanisme pot fi raportate:

- crearea condițiilor de sporire a activității inovatoare a tuturor participaților în cadrul acestor procese;
- alocarea resurselor publice pentru formarea cererii inițiale la inovații;
- manifestarea statului în calitate de fondator al infrastructurii sferei inovatoare;
- asigurarea de către stat a celor mai favorabile condiții de obținere, în caz de necesitate, a licențelor și brevetelor străine pentru utilizarea inovațiilor vizate de acestea în cadrul întreprinderilor autohtone etc.

Crearea întreprinderilor inovatoare active presupune, în primul rând, formarea mediului intern necesar – a **potențialului inovator** al agentului economic, capabil de a genera idei și de a realiza procesul de comercializare a lor pe parcursul întregului ciclu inovator. În al doilea rând, este necesară crearea condițiilor exterioare favorabile dezvoltării inovatoare, partea componentă cea mai importantă a căreia este formarea infrastructurii inovatoare.

Potențialul inovator al întreprinderii este un complex de caracteristici ale producției tehnico-științifice, aflate la dispoziția întreprinderii și ale resurselor pentru crearea acesteia, care pot fi utilizate pentru implementarea inovațiilor în fabricarea bunurilor și serviciilor [2, p. 54-55].

Producția tehnico-științifică include:

- documentația tehnico-științifică, care conține rezultate desăvârșite ale activităților de cercetare și dezvoltare (C&D) (proiecte tehnice, instrucțiuni tehnologice, rețete, planuri de afaceri, planuri tehnico-organizatorice, diferiți moduli), brevetate sau înregistrate în ordinea stabilită;
- modele experimentale, de testare;
- servicii tehnico-științifice (know-how, transferul tehnologiilor, instruirea cadrelor, expertiză, consiliere, supravegherea de autor, asamblarea sistemelor tehnice);
- produsul de program/software (programe, algoritmi).

Componenta potențialului inovator include potențialul *științific* și *tehnico-științific*. Potențialul științific reprezintă totalitatea organizată a resurselor pentru realizarea C&D, care include componenta financiară, tehnico-materială, a resurselor umane, informațională, intelectuală și cea de infrastructură.

Resursele financiare sunt caracterizate de suma totală a cheltuielilor pentru inovații și de ponderea acestora în volumul de comercializare a producției întreprinderii, de ponderea cheltuielilor pentru C&D în valoarea produsului brut regional sau în produsul intern brut (PIB) al țării, precum și de distribuția acestor mijloace pe direcțiile principale.

Despre starea bazei tehnico-materiale a potențialului inovator ne atestă costul mașinilor respective, al dispozitivelor și utilajului, vârsta lor medie (după exploatarea lor de peste 5 ani, de regulă, acestea nu mai pot fi utilizate pentru obținerea informației științifice principial noi), ponderea în costul total al fondurilor fixe. O importanță deosebită revine dotării cu calculatoare, cu tehnică de calcul și informatică pe cap de angajat (ponderea locurilor de muncă computerizate).

Potențialul inovator al resurselor umane este caracterizat nu doar de numărul total al personalului implicat în C&D și de nivelul calificării acestuia, dar, în special, de existența colectivelor cu experiență corespunzătoare, conduse de așa-numiții lideri-generatori de idei.

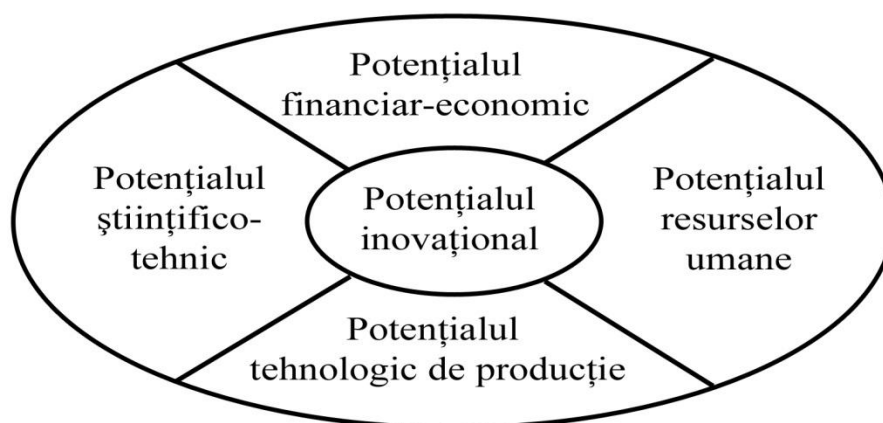
Resursele informaționale sunt determinate atât de prezența sistemelor informaționale proprii, cât și de posibilitățile accesului operativ la bogăția de cunoștințe, acumulată în lume.

Resursele intelectuale includ documentația tehnologică, brevetele, licențele, planurile de afaceri cu privire la asimilarea inovațiilor, programul inovațional al întreprinderii.

Resursele de infrastructură presupun existența propriilor direcții de C&D, a serviciului de marketing (comercializare a producției), serviciului juridic și de brevetare, serviciului informațional etc.

Tipurile enumerate de resurse sunt parte componentă a potențialului total al resurselor firmei, care poate fi structurat în potențial tehnico-științific, potențial tehnologic de producție, potențial financiar-economic și potențial al resurselor umane. Astfel, potențialul inovațional reprezintă o parte, nucleul potențialului total al companiei (figura 1).

Cu toate acestea, termenul de potențial (inclusiv inovațional) nu poate fi limitat doar la componenta materială, în cazul dat – la totalitatea resurselor.

**Fig. 1. Potențialul inovațional
ca parte a potențialului total al întreprinderii**

Potențialul întotdeauna este și caracteristica posibilităților interne de realizare a sarcinii țintă. Prin urmare, vorbind despre potențialul inovațional, trebuie să avem în vedere nu doar existența resurselor necesare pentru activitatea inovațională, dar și existența posibilităților de utilizare eficientă a acestora. Aceste posibilități țin, în primul rând, de formarea în companie a unei *atmosfere inovaționale* corespunzătoare, care, la rândul său, depinde mult de mediul exterior favorabil sau nefavorabil atingerii scopului inovațional. O verigă importantă în sistemul formării condițiilor externe favorabile este crearea infrastructurii inovaționale, predestinată pentru a contribui la dezvoltarea inovațională a întreprinderii.

Astfel, dezvoltarea inovațională a întreprinderii, în mare parte, este determinată de nivelul potențialului inovațional și al climatului inovațional, care caracterizează posibilitățile companiei de a crea inovații, precum și de activitatea inovațională a companiei în vederea utilizării potențialului inovațional existent.

Orice inovație înseamnă schimbarea, care implică perturbarea stabilității producției, a ritmului normal al muncii și necesită cheltuieli considerabile de resurse și timp. De aceea, tendința neîntemeiată spre schimbări continue, spre inovații de dragul inovațiilor duce întreprinderea sau organizația la criză sau chiar la faliment. Inovațiile, mai ales cele radicale și cele rapide, sunt justificate doar în cazul, în care implementarea lor se reflectă pozitiv asupra rezultatelor activității întreprinderilor.

Inovația se consideră realizată în cazul, în care ea este implementată pe piață sau în procesul de producție. Reieșind din caracteristicile respective, inovațiile tehnico-științifice (tehnologice) trebuie:

- să dețină noutate;
- să satisfacă cererea de piață;
- să aducă profit producătorului.

Prin urmare, inovațiile sunt materializarea noilor idei și cunoștințe, descoperiri, invenții și elaborări tehnico-științifice în procesul de producție în scopul comercializării lor pentru satisfacerea anumitor cereri ale consumatorilor. De aceea, trăsăturile indispensabile ale inovațiilor sunt nu doar noutatea lor tehnico-științifică, dar și aplicabilitatea lor industrială. Realizarea comercială, în raport cu inovațiile, acționează drept capacitate potențială, dezvoltarea căreia necesită anumite eforturi. De remarcat, că pentru inovație sunt importante, în egală măsură, toate trăsăturile enumerate mai sus (noutatea tehnico-științifică, aplicabilitatea

industrială și realizarea comercială). Lipsa oricărei dintre ele se reflectă negativ asupra procesului inovațional [3, p. 420-421].

Între diversele tipuri de procese inovaționale (descoperiri, invenții) există o legătură reciprocă relativ strânsă. Descoperirile tehnice conduc, în primul rând, la inovații organizatorice corespunzătoare, iar ultimele, de regulă, necesită anumite schimbări în mecanismul economic al activității întreprinderii. În particular, crearea și dezvoltarea sistemelor flexibile automatizate (de producție) la întreprinderile diferitor ramuri necesită obiectiv schimbări radicale ale organizării pregătirii tehnice a producției, a metodelor planificării curente și a reglării operative, determină necesitatea trecerii la regim neîntrerupt de lucru a subdiviziunilor cu sisteme flexibile de producție. Pe lângă acestea, computerizarea de mare amploare a producției și a altor domenii de activitate umană duce la formarea activă a noului tip de gospodărire – serviciilor industriale și a formelor economice corespunzătoare de realizare a acestora [4, p. 234-235].

Inovațiile tehnice, organizatorice și economice eficiente duc la schimbări pozitive evidente ale proceselor sociale la întreprinderi, iar actualizarea permanentă a sarcinilor urgente cu caracter social inițiază soluționarea lor cu ajutorul metodelor economice noi. În final, toate inovațiile la întreprinderi, orientate spre dezvoltarea dinamică și sporirea constantă a eficienței producției, trebuie să se fundamenteze pe o bază juridică proprie, pe acte normativ-juridice corespunzătoare. În caz contrar, ele nu vor putea exercita influența adecvată asupra amplitudinii scopurilor întreprinderilor și organizațiilor și asupra termenelor de atingere a acestora.

Inovațiile locale și globale de diferită orientare pot asigura influența maxim posibilă asupra producției, în cazul în care întreprinderea le utilizează permanent, complex și armonios. Cel mai mare impact direct asupra performanțelor întreprinderii îl au inovațiile tehnice și organizatorice. Alte inovații au impact indirect asupra producției prin eficacitatea noilor soluții organizatorice și tehnice.

Concluzii. Impactul noilor sisteme tehnice (tehnologice) crește vizibil nu doar asupra fenomenelor economice, dar și asupra proceselor sociale, ceea ce necesită atenția permanentă a constructorilor de tehnică nouă asupra asigurării indicatorilor necesari ai fiabilității, economicității (eficienței) și ecologizării ei. Deosebit de importantă este sarcina ecologizării producției.

În primul rând, se recomandă utilizarea abordării metodice generale, esența căreia constă în calcularea după anumiți algoritmi (formule) a indicatorilor de bază, care caracterizează eficiența economică a unei anumite totalități de inovații tehnice și organizatorice noi implementate în decursul anului (câtorva ani). În special, trebuie de luat în calcul așa indicatori tehnico-economici, cum ar fi, creșterea volumului produselor fabricate, creșterea productivității muncii, ponderea economiilor de la implementarea inovațiilor în cheltuielile generale de fabricare a producției, sporirea rentabilității producției etc. [4, p. 236-237].

În rezultatul activității inovaționale, la întreprinderi au loc transformări organizatorice considerabile (deseori radicale) nu doar nemijlocit în sfera de producție, dar și în întregul sistem de deservire și management al acesteia. Pentru asigurarea unui management eficient al progresului organizatoric este important de a identifica cu promptitudine și de a evalua în mod adecvat tendințele acestuia, schimbările progresive și cele nedorite în formele de organizare a producției și a muncii, de funcționare a unor elemente ale mecanismului economic sau a întregii totalități a acestora.

Referințe bibliografice

1. ВЫВАРЕЦ, А.Д. *Экономика предприятия*: учебник. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. 543 с. ISBN 5-238-01109-1.
2. ХРИЩЕВ, Е.И. *Инновационный менеджмент*: учебник. Chișinău: Ed. ASEM, 2001. 555 с. ISBN 9975-75-115-6.
3. *Экономика фирмы*: учебник. Под общ. ред. проф. Н.П. ИВАЩЕНКО. М.: ИНФРА-М, 2007. 528 с.
4. *Экономика предприятия*: учебник. Под ред. проф. С.Ф. ПОКРОПИВНОГО. Киев: КНЭУ, 2003. 608 с.

Recomandat spre publicare: 24.04.2014